

Beti ortodoxoak ez diren konjuruak IV

HODEIPEAN EZKUTATUTAKO PERTSONAIA GAIZTO BATI

Behinola, Peruenea dituriko egoitzan, Goizuetako udaletxearen aurrean bizi zen Ezponda izeneko gizon bat, aginduzale beldurgarria, herriko jauntxoa.

Hil zen Ezponda: baina noizik behin presente irauten zuen bere zaldiaren ferra-hotsa zela medio. Zalduna eta zaldia ibiltzen ziren hodei ilun eta mehatxugarri batek ezkutaturik, eta horrek konjuruak eskatzen zuen, noski, kalteuxagarri.

Konjuru egitea eliza nagusiko apaiz batek egin ohi zuen eliza ataritik, eta arriskua zetorren aldera begira, ohiturak agintzen zuenez. Gauzak horrela, egun batez gertatu zen konjuruak ez zuela indarrik Ezponda misteriotsuaren estalgarri zen hodeia uxatzeko, eta hori ikusirik, apaizak botatzen zuen bere ezkerreko oineko zapata hodei zatar kezkarriaren aldera eta ber bertatik zerualdea argitu egin zen.

Beste batean berriz, konjuruak ez zuen eraginik izan eta apaizak gurutzaz baliaturik, Mandoegiko liezezulora bideratu zuen ekaitza, Goizuetako lurretara.

Leize aurrean, apizaren lagun batek linu hazi arroba erdia zaldu zuen barrualdera begira gaitzetsiz, apaizak oihuka ziola. “Ale año urteko!” Denbora hori kastiguz Ezponda barnean egon zedila adieraziz. Baina pertsonaia beldurgarriak bere hotsa entzunarazi zuen erantzunez: “Nik horiek ere beteko!” orduz geroztik, aipatutako leizea, Ezponda deituraz ezagutzen da, eta ekaitzaldian, goizuetarrek honela diote bere jardunean: “Ezponda mugitu duk orain ere!”.

MURUMENDIKO DAMA

Murumendiko Dama airez izar baten antzera itsaso aldera pasatzen bazen eta uretan sartu, trumoi soinua sortzen zen. Honela gertatzen bazen, egun batzuetan eguraldi txarra izaten zen.

Santakruzetatik Santakruzetara –maiatzean eta irailean– egunero konjuru egiten zen, eta berdin beste egunetan ere urtean zehar eguraldi txarraren beldurrik bazen.

Murumendiko Damaren bizilekura, hau da, lieze atarira joan eta konjuru egin ohi zen. Orduan, Dama barruan harrapatuz gero, ekaitza ekartzeko ahalmena kentzen zitzaion.

FRAIDEAREN AURKA

Oiartzungo Legarre etxea komentua zen, bertan fraideak bizi ziren eta horietako bat Txanbenat (Jaun Benat) izenez ezaguna. Honek eta eliza nagusiko erretoreak elkarren arteko espak izaten zituzten.

Behin batean Txanbenatek esan zion erretoreari halako egun batean Iruñera joan behar zuela. Hau entzunik, erretoreak honela erantzun zion: “A, bai, ondo, ondo; bidaia ondo egin”.

Txanbenati heldu zitzaion, bada, bidean jartzeko eguna eta une hartan jaun erretoreak konjurua egin zuen harrijasa fraidearen bizkarrera eror zedin.

Txanbenatek ikusi zuen eguraldi aldaketa eta laister igarri zion eraso bere buru gainean zuela, eta pentsatu zuen, hori, erretorearen lana zela inondik ere, eta etxera abiatu zen, baserri batean bahi-larru bat eskatu ondoren. Eman zioten eta hura burutik behera jantzi eta zuzenean erretorearen sagastira joan zen. Sagastia loretan zegoen eta Txanbenat (Jaun Benat) arbola azpitik arbola azpira ibili zen sagarlore denak txikituz.

Azio txar hau amaitu ondoren, berriro Iruñeko bidea hartu zuen eta itzul-tzean erretorearekin topo egin, eta honek galdetu zion: “Ongi egin al duzu bidaia?” eta Txanbenatek erantzun: “Bai, oso ongi; eta zuk nola daukazu sagastia?”, “A, ez dakit, aspaldi ez naiz izan eta!”. “Ba, joan egin beharko zenuke eta ikusi nola dagoen”, erantzun zion fraideak.

Erretorea joan zen sagastira eta dena zeharo txikituta ikusirik, pentsatu zuen: “Horri –Txanbenati alegia– inork ez zioke peatzen!”

HERRIKO BI GIZON KONJURUGILEREN ELDARRIZKETA

Ondoko konjurua Ormaiztegin entzun nuen. Apaizaren faltan, herriko bi gizonak, batak apaizarena eta besteak akolitoarena eginez, honela egin zuten konjurua eliza atarian.

“Aitzkorri, Aralar, Trintxera Batallón, remisionem peccatorum nostrum, amen. Gaizto guztiak sar daitezela zeruan”

Akolitoak: “Eta onak?”

Apaiza izenekoak: “Demonio txotxoloa; onak lehen ere zeruan egongo dituk”.

ETSAIA ZEGAMAN

Ormaiztegin jasotako aurreko konjurua asko irabazten du Ursuarango (Idiazabalgo auzoa) Lizardi baserriko Tomas Goikoetxeak emandako zenbait bitxikeriarekin.

Zegaman, Egun euritsu baten ondoren, ubideko urek zuhaitz enbor beltezka zeramaten; zegamarrek enborra ikusi zutenean etsaiaren irudikapena zela pentsatu zuten eta apaizarengana jo zuten honelakoetan dagokion konjurua egin zezan.

Apaiza, ustezko etsaia ikustera hurbildu zen, baina han zeuden bizilagunei ohartarazi zien exortzismoaren aurkako otoitza egiteko libururik ez zuela. Orduan bizilagunek, lurretik intxaurrondo hosto batzuk hartu eta liburu itxurako irudia osatu zuten; orduan konjurugileak bere lanari ekin zion hitz hauek esanez: “Inguru, inguru hontan, intxaur hostoa liburu”

Etsaia ubidean beheara zihoan eta Zegama igaro zuen, honek ondorengo zurrumurrua sortu zuen: “Nosotros ya hemos hecho lo nuestro, ahora que se arreglen los de segura” (Guk gurea egin diagu. Segurakoak egitea zeukatek erurena).

KONJURUA BURUZ ESATEA

Inguruz inguru, intxaur hostoa liburu. Salbate Sagasti Berri baserria eta Sagasti Berri Han baserria, matxikate Udabarro Mendia (Ormaiztegi mendia).

PETROLIOAREKIN KOJURATU

Matximentan, apaiza Isuola Zabaleta izena daraman baserrira joan zen konjurua egiteko asmoz, amona zaharra bakarrik aurkitzen zen une batean.

Baserri honetan argindarrak ez zuten ezagutzen; argia petrolioarekin egiten zuten, eta amonak, nahi ez zuela, ur bedeinkatuaren ordean, petrolio jarri zion ontzi batean.

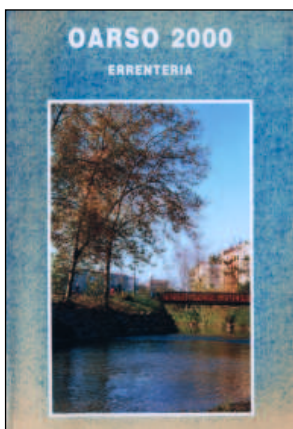
Bere garaian apaizak erramu adartxoa petroliotan sartu zuen, eta usainarekin berehala ohartu zen zer gertatzen zen, eta honela esan omen zuen. “Mekaxis la Txina, hemen bazter guztiak erreko zetiu”.

ARTZAINAREN BEREKOIKERIA

Intzako bi artzain, San Migeletik bueltan nor bere bordara zihoala, ekaitz batek harrapatu omen zituen. Mendi-mendian eta non babesturik ez zutela, bietako batek, Martintxenea baserrikoa bera, esan omen zuen ozen: “Jauna! Ni salba nazazu besterik salbatuko ez baduzu ere!” Berriemailearen aitona, artzainetako bat hain zuzen era, entzundako erregua da.

SAKRISTAUAREN KONJURUA

Ezkurran trumoikada hasi eta konjurua egiteko apaiza falta. Jendeak batek besteari esan: “Apaizik ez konjurua egiteko”. Honetan, sakristaua aterata omen zen eta jendea beldurturik ikusiz, esan: “Ez larritu, konjurua neronek egingo dut” Eliza atarian jarri omen zen esanez: “Olegi, Belarregi (Ezku-rako bi mendien izenak), Ataka Haundi (Eratsungo mendia) lerrai (hemen, Eratsunen, erauntsia botatzeari esaten zaio).

Beti ortodoxoak ez diren konjuroak IV = Conjuros no siempre ortodoxos IV. Beti ortodoxoak ez diren konjuruak, IV / Juan Garmendia Larrañaga. – En: *Oarso* (2ª época). – Errenteria-Rentería : Errenterriako Udala / Ayuntamiento de Rentería. – N° 35 (22 jul. 2000), p. 112-115. – OC. T. 9, p. 209-215